

Jan Flaming en Hans Baaijens

Oosterse denkers in de polder

Met
DVD!

ISVV UITGEVERS

Oosterse denkers in de polder

Gesprekken met Jan Bor, Otto Duintjer,
Ton Lathouwers, Henk Oosterling, Han de Wit
en Melanie Schultz van Haegen

Hans Baaijens / Jan Flaming

ISVW uitgevers

Inhoud

	Vooraf	5
	Inleiding	7
1.	Oosterse filosofie – wat is dat?	11
2.	De gesprekken	
	Jan Bor	25
	Ton Lathouwers	37
	Henk Oosterling	51
	Han de Wit	71
3.	Een terugblik	89
4.	Mijn vraag beantwoord?	93
5.	Dankwoord	95
	Noten	97
	Geraadpleegde literatuur	101
	Personalía	105
	Bijlage	108

Vooraf

Dit boek met de bijbehorende DVD is de neerslag van een onderzoek dat wij de afgelopen drie jaar hebben gedaan naar de relatie van Oosterse filosofie of spiritualiteit met maatschappelijk engagement en politiek actief zijn. We hebben gesprekken gevoerd met een aantal Oosterse meesters in Nederland.

Vier van de geïnterviewde denkers – Jan Bor, Otto Duintjer, Henk Oosterling en Han de Wit¹ - hebben op de Internationale School voor Wijsbegeerte in Leusden een rondetafelgesprek met elkaar gevoerd. Ook Melanie Schultz van Haegen, op dat ogenblik Minister van Infrastructuur en Milieu, was daarbij aanwezig en nam deel aan een gesprek over de vraag naar de verhouding tussen een boeddhistische levenshouding en de praktijk van een politicus.

In dit boek kunt u de schriftelijke versie van de gesprekken met Jan Bor, Ton Lathouwers, Henk Oosterling en Han de Wit² lezen. De verschillende interviews en het rondetafelgesprek in Leusden zijn door Simone Baaijens gefilmd. Op de DVD vindt u de gesprekken met Jan Bor, Ton Lathouwers, Henk Oosterling en Han de Wit als ook het rondetafelgesprek van Jan Bor, Otto Duintjer, Henk Oosterling en Han de Wit en het gesprek dat zij samen met Melanie Schultz van Haegen voerden.

Hans Baaijens

Jan Flaming

Inleiding

In de herfst van 2009 vond een bijeenkomst plaats van de ‘Leidse Kring’ – een groep maatschappelijk geëngageerde mensen met belangstelling voor Westerse en Oosterse filosofie, die één keer in de maand bij elkaar kwamen om onder begeleiding van Jan Flaming filosofische teksten te bespreken. Die dag lazen we passages uit *Dao De Jing* van Lao Zi. In het gesprek werd de vraag gesteld: “Hoe verhouden het spirituele pad en een actief politiek leven zich eigenlijk tot elkaar?”.

Die dag spraken wij, Hans Baaijens en Jan Flaming, af om samen op zoek te gaan naar het antwoord op deze vraag. Allebei zijn wij gevormd door de maatschappelijke ontwikkelingen in de jaren zestig. Het spirituele pad is ons dan ook niet vreemd terwijl maatschappelijk engagement en een bepaalde mate aan politiek activisme voor ons ook vanzelfsprekend zijn.

Wij besloten een serie interviews te houden met Nederlandse meesters uit de verschillende Oosterse filosofische stromingen. In deze gesprekken wilden we hen onze vraag voorleggen en zo de mogelijkheid onderzoeken van maatschappelijk en politiek engagement vanuit het perspectief van (de verschillende richtingen in) de Oosterse filosofie. Ook hoopten we de in Oosterse spiritualiteit geïnteresseerde Nederlanders tegemoet te kunnen komen die ook politiek actief willen zijn.

Het aantal Nederlanders dat geïnteresseerd is in de verschillende richtingen van het Oosterse denken neemt toe. We hebben de indruk dat dit in grote meerderheid hoger opgeleide mensen

betreft. Het zijn mensen die in hun diepgaande oriëntatie op essentiële levensvragen op het spirituele pad en op de weg van de Oosterse filosofie komen. Deze mensen staan echter niet politiek onverschillig in de wereld maar vatten zichzelf vaak op als betrokken en kritische burgers. Daarom lopen deze mensen aan tegen de doorgaans apolitieke opvattingen in de Oosterse filosofie.

Onze vraag naar de verhouding tussen een Oosters filosofisch geïnspireerde levenshouding en een actief politiek leven lijkt (ons) echter ook relevant voor iemand die met enige regelmaat *mindfulness* meditatieoefeningen doet, voor de lezer van het 'mindstyle magazine' *Happinez*, kortom: voor een ieder die op welke wijze dan ook het spirituele pad gaat.

Het viel ons ook op dat in de bestaande interviews met, en documentaires over, 'Oosterse denkers in de polder' onze vraag niet gesteld werd. In een brief aan de potentiële gesprekspartners omschreven wij ons onderzoeksproject als volgt:

Stel dat je het gemeenschappelijk uitgangspunt van de verschillende stromingen in de Oosterse filosofie zou willen omschrijven, dan zou het als volgt kunnen luiden:

Oosterse filosofie wordt bedreven als een meditatieve praktijk die een bepaald zijnsbesef en een bijbehorende levenshouding als resultaat heeft. Er ontstaat het besef dat je in wording en in verbindingen bent. Dit besef toont zich in een houding die zich kenmerkt door aandachtig aanwezig zijn, openheid voor de ander(e) en compassie.

Stel dat dit een enigermate passende omschrijving zou zijn, dan levert het (ons) twee vragen op:

(1) *Bestaat er niet ook een politieke dimensie van het bestaan?*

(2) *Hoe verhoudt de Oosterse filosofie zich tot maatschappelijke en politieke kwesties?*

Deze twee vragen vormen het uitgangspunt van ons project.

Tussen januari 2010 en maart 2011 hebben wij een negental gesprekken gevoerd.

Het eerste gesprek vond plaats in Zutphen met Ger Levert en zijn levenspartner Margriet Versteeg. Ger Levert was een vooraanstaand aanhanger in Nederland van de Vietnamese monnik en spiritueel leraar Thich Nhat Hanh die een vorm van geëngageerd boeddhisme voorstaat.

Opmerkelijk was dat Ger Levert ook een heel aantal jaren voorzitter was van de Stadspartij Zutphen.

Het laatste gesprek vond eveneens plaats in Zutphen – met de bekende Ch'anleraar Ton Lathouwers.

Uiteindelijk worden in dit boek (en op de DVD) een viertal gesprekken gepubliceerd, n.l.

- met de filosoof, zenboeddhist en publicist Jan Bor
- met de net genoemde, emeritus hoogleraar Russische letterkunde en zenboeddhist Ton Lathouwers
- met Henk Oosterling, de voormalig Nederlands kampioen Japans zwaardvechten (kendo) die zijn werkzaamheden als universitair hoofddocent filosofie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam combineert met het directeurschap van Rotterdam Vakmanstad
- met Han de Wit, grondlegger van de contemplatieve psychologie en de belangrijkste Nederlandse leraar in de boeddhistische traditie van Shambhala.

Gaandeweg het project heeft het begrip 'Oosterse filosofie', dat je zou kunnen omschrijven als een parapluterm, zijn veelomvattende karakter verloren. Uiteindelijk komen in het boek alleen personen aan het woord met een boeddhistische of zenboeddhistische oriëntatie. In de hoop zoveel mogelijk mensen aan te spreken gebruiken wij de termen 'Oosterse filosofie' en 'Oosterse spiritualiteit' enigszins misleidend door elkaar.

Wij hopen dat dit boek ertoe zal leiden dat onze vraag 'Hoe verhoudt een door de Oosterse filosofie of spiritualiteit geïnspireerde

levenshouding zich tot maatschappelijk engagement en een actief politiek leven?’ steeds vaker en door steeds meer mensen gesteld zal worden.

Oosterse filosofie leeft in Nederland. Steeds meer mensen ontdekken de waarde van Boeddha, Confucius, Tao en Zen. Het oosterse denken helpt om het gemoed op orde te krijgen.

Toch knaagt er iets. Kan de oosterse filosofie wel tot een vorm van maatschappelijk engagement komen? Als de oosterse filosofie zo veel belang hecht aan persoonlijke spiritualiteit en 'loslaten', is er dan nog wel ruimte voor betrokkenheid en engagement? Het antwoord komt van de oosterse denkende filosofen **Jan Bor, Otto Duintjer, Ton Lathouwers, Henk Oosterling en Han de Wit**. De interviews met deze denkers treft u in het boek, maar ook op de bijgesloten DVD. De DVD bevat bovendien een groeps gesprek tussen de denkers en minister **Melanie Schultz van Haegen**, die affiniteit heeft met het boeddhisme.

Jan Flaming studeerde wijsbegeerte in Groningen, Keulen, Berkeley en Amsterdam. Hij organiseert 'denkvakanties' in Griekenland en India en cursussen filosofie.

Hans Baaijens bekleedde diverse bestuurlijke functies bij de VNG en was wethouder in de gemeente Leiden. Momenteel is hij directeur van de Nederlandse Public Health Federatie.

